

Geologia jako skarb

PAWEŁ WOŹNIAK

Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy
Oddział Górnośląski, Sosnowiec
pawel.wozniak@pgi.gov.pl

Mgr Paweł Woźniak zajmuje się badaniami mikrofauny konodontowej głównie z utworów dewońskich, jest również opiekunem sali ekspozycyjnej OG PIG-PIB, a także prowadzi szeroko pojętą działalność geoodukacyjną i geoturystyczną w regionie śląskim.

MONIKA KRZECZYŃSKA

Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy,
Warszawa

monika.krzeczynska@pgi.gov.pl

Mgr inż. Monika Krzeczynska zajmuje się działalnością wystawienniczą, geoodukacyjną i geoturystyczną.

Czerpanie wiedzy z podręczników? To nie jest propozycja dla kilku milionów ludzi na świecie. Oni uczą się, szukając przedmiotów i miejsc, które inni im wskazują. Czyli grają w Geocaching

Geocaching to międzynarodowa gra terenowa będąca połączeniem alternatywnej, indywidualnej turystyki z marszem na orientację z użyciem odbiorników GPS. Jej głównym celem jest odnalezienie skrytki – Geocache'a (w polskim slangu „kesza”) – założonej przez innego uczestnika zabawy. Lokalizacja „kesza” jest przekazywana graczom poprzez wprowadzenie jej współrzędnych geograficznych do tzw. serwisów geocachingowych. Autor publikuje w nich także podpowiedzi ułatwiające jej odnalezienie oraz informacje dotyczące miejsca jej ukrycia. Osoby zakładające nowe skrytki starają się za ich pomocą wyeksponować także wszelkie możliwe lokalne atrakcje, wzbogacone różnego rodzaju ciekawostkami historycznymi, przyrodniczymi, geologicznymi, które mają zachęcić do odwiedzenia danego terenu.

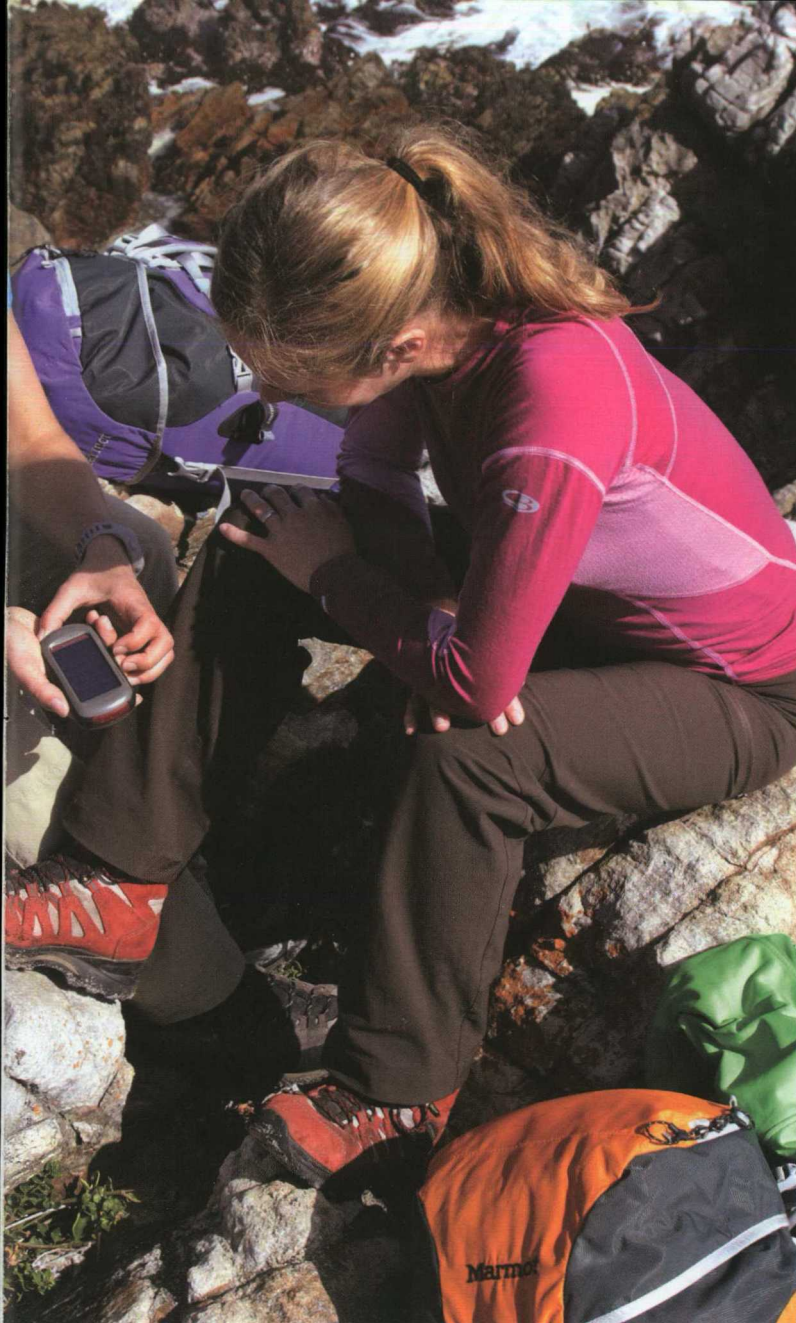
Zaczęło się w Oregonie

System GPS został zaprojektowany do celów militarnych, dlatego początkowo emitowany przez niego sygnał poddawany był zniekształceniu, co uniemożliwiało jednostkom cywilnym odczytanie precyzyjnego położenia konkretnych obiektów. Niezakłócony sygnał wszystkim użytkownikom udostępniono 3 maja 2000 roku decyzją prezydenta USA Billa Clintona. Dzięki temu każdy mógł przeprowadzić

BE&W (1), archiwum autorów (3)

pomiar pozycji z dokładnością do około 10 m. Już następnego dnia Amerykanin Dave Ulmer ukrył w lesie w okolicy miejscowości Estacada (Oregon) duży pojemnik, w którym znalazły się różne przedmioty mające zachęcić do jego poszukiwań, a lokalizację tego „skarbu” podał do wiadomości publicznej. To, co się wydarzyło, przeszło jego najśmielsze oczekiwania. W ciągu kilkunastu godzin schowek odszukało około 15 osób, które przeżyciami towarzyszącymi poszukiwaniom dzieliły się na forum dyskusyjnym miłośników GPS. Tak narodził się Geocaching. Zainspirowani pomysłem Ulmera kolejni entuzjaści zabawy szybko zaczęli zakładać nowe skrytki i publikować ich współrzędne. Wkrótce zaczęły także powstawać specjalne serwisy poświęcone wyłącznie tej zabawie. Jednym z pierwszych był geocaching.com, uaktywniony 2 września 2000 roku. Obecnie jest ona najliczniejszą bazą skrytek rozmieszczonych na całym świecie. Zawiera ponad 2,7 miliona „keszy”, których szuka prawie 7 milionów osób...

W 2004 roku australijski geolog Gary Lewis wpadł na pomysł stworzenia EarthCache'y, czyli typowo geologicznych zagadek. Po 11 latach stały się one częścią oficjalnego programu edukacyjnego Geological Society of America. Dydaktyczny charakter „ertkeszy” wynika z ich formy. Nie są to skrytki fizyczne – pojemniki, skrzynki itp. W tej zabawie koordynaty prowadzą graczy w miejsca, w których można zobaczyć różnorodne ciekawostki, np. jaskinie, gejzery, uskoki, antykliny, nieczynne kamieniołomy, skały, minerały, skamieniałości. Nadrzędną ideą „ertkeszy” jest zachęcenie uczestników zabawy do odwiedzenia obszarów ciekawych pod względem geologicznym. Nie chodzi tu tylko o miejsca spektakularne, o walorach których nie trzeba nikogo przekonywać – np. Kanion Kolorado czy jaskinia Raj w Polsce. One bronią się same, choć jest ich na Ziemi stosunkowo mało. Znacznie więcej jest takich, których wyjątkowość jest dyskretna, nienarzucająca się, a jednak równie wartościowa. Warto podkreślić, że ten typ „keszy” jako jedyny zakładany jest również na terenach chronionych.

Po lewej na górze: zdjęcie autorów w terenie. Po lewej na dole: spotkanie z „keszerami” w Muzeum Geologicznym PIG-PIB w Warszawie. Po prawej: stoisko Muzeum Geologicznego PIG-PIB podczas eventu w Olsztynie

EarthCache mają kilka zalet w porównaniu z tradycyjnymi skrytkami. Po pierwsze, trudno je zniszczyć osobom postronnym, bo nie są obiektami fizycznymi (pojemnik itp.). Po drugie, towarzyszący im opis zawiera informacje pomocne w rozwiązaniu zagadki. Fakt ten zmusza gracza do uważnej lektury tekstu, a dzięki temu edukuje go. Pytania będące sednem EarthCache'a koncentrują się wyłącznie wokół lokalnych szczegółów jakiegoś obiektu. Nie da się ich „wygooglować”, a więc gracz musi osobiście odwiedzić dane miejsce i zmierzyć się w nim z geologiczną zagadką.

Spopularyzowało się w Polsce

Jeszcze w 2012 roku EarthCache w Polsce należały do rzadkości. Za ich publikację odpowiadali zagraniczni recenzenci, głównie Amerykanie (tzw. GeoAware's). Zdarzało się więc, że opisy zagadek zawierały błędne informacje. Zwrócił na to uwagę Leo Walotek-Scheidegger, dziennikarz, a zarazem „keszer”, popularyzator i pasjonat geologii w jednej osobie. Zakładane przez niego skrytki wyznaczyły nową jakość – pojawiły się zdjęcia, rzetelne opisy, ciekawe zagadki. Cały czas szukał również me-

rytorycznego wsparcia którejs z instytucji zajmującej się profesjonalnie naukami o Ziemi. Tak rozpoczęła się jego współpraca z Państwowym Instytutem Geologicznym – Państwowym Instytutem Badawczym (PIG-PIB) w Warszawie. W 2014 roku PIG-PIB stał się oficjalnym, drugim na świecie po Geological Society of Australia, patronem merytorycznym programu EarthCache. Od tej pory większość zakładanych w kraju geologicznych skrytek wykorzystuje wyniki badań naukowych prowadzonych przez pracowników PIG-PIB.

Instytut uczestniczył również w przygotowaniu pierwszego europejskiego Mega EarthCache Eventu – spotkania „keszerów” ze świata, który odbył się w Polsce w czerwcu 2014 roku. Trzy wcześniejsze odbyły się na terenie USA. Event w Zabrzu miał sensu stricto geologiczny charakter związany z Zabytkową Kopalnią Węgla Kamiennego Guido oraz tematyką karbońską. Kolejne spotkanie odbyło się w 2015 roku również pod patronatem PIG-PIB i promowało powstanie 30 nowych geologicznych skrytek na terenie trzech gmin – Janowa, Mstowa i Olsztyna.

Od momentu założenia na świecie pierwszego EarthCache'a Polska pod względem ich liczby plasuje się na czwartym miejscu po USA, Niemczech i Czechach. Nasze rodzime „kesze” zyskują coraz większe uznanie wśród graczy, a to z kolei wpływa na rozwój gospodarczy regionów, w których pojawiają się nowi turyści. Wysoka jakość polskich „ertkeszy” wzbudziła zainteresowanie wielu osób, którym jeszcze kilka lat temu geologia jawiła się jako mało zrozumiała i skomplikowana dziedzina nauk o Ziemi. ■

Autorzy publikacji (prywatnie „keszerzy” – enzonego i Mroczny Lord Vader) pragną złożyć podziękowanie Leo Walotkowi-Scheideggerowi za pomoc oraz udostępnienie materiałów wykorzystanych w tekście.

Chcesz wiedzieć więcej?

www.geocaching.com
www.eartcache.org
www.facebook.com/geocaching/